

**Sygn. akt I Ca 374/13**

## POSTANOWIENIE

**Dnia 30 października 2013 r.**

Sąd Okręgowy w Ostrołęce Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Marta Truszkowska (Spr.)

Sędzia SO Tomasz Deptuła

Sędzia SO Marianna Kwiatkowska

Protokolant: Ewa Chrzczonowska

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2013 r. w Ostrołęce

na rozprawie sprawy z wniosku E. B.

z udziałem (...) SA z siedzibą w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Przasnyszu

z dnia 12 marca 2013 r., sygn. akt I Ns 453/12

### **postanawia:**

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji w innym składzie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za II instancję.

## UZASADNIENIE

**Sąd Rejonowy w Przasnyszu postanowieniem z dnia 12 marca 2013 r.** w pkt. 1. oddalił wniosek E. B. o ustanowienie służebności przesyłu i zasądzenie od (...) S.A. w L. na jej rzecz wynagrodzenia za ustanowienie służebności w kwocie jednorazowej 1000000 złotych; w pkt. 2. Zasądził od wnioskodawczynie kwotę 240 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

**Sąd ustalił, że** E. B. jest właścicielką nieruchomości położonej w w P. przy ulicy (...), stanowiącej działkę oznaczoną w ewidencji gruntów numerami (...), objętą księgą wieczystą nr OS 1 (...). Na nieruchomości tej został posadowiony budynek handlowo – usługowy. Nad nieruchomością przebiega linia elektroenergetyczna średniego napięcia. Ponadto na przedmiotowej działce został umiejscowiony podwójny słup niskiego napięcia, z którego zasilane są budynki znajdujące się na trzech sąsiednich działkach. Wyżej opisane urządzenia elektroenergetyczne zostały wybudowane w 1973r. i oddane do eksploatacji w dniu 21.11.1973r. wcześniej w tym rejonie istniała linia niskiego napięcia zbudowana w latach 50-tych. Istniejące od 1973 roku linie są wykorzystywane do przesyłania energii elektrycznej. W latach 60-tych została wybudowana linia elektroenergetyczna średniego napięcia, której przewody rozpięta na działce wnioskodawczynie, na której posadowiony jest dom mieszkalny. Pracownicy uczestniczki postępowania wykonywali w stosunku do obu linii czynności konserwacyjne i naprawcze, bez sprzeciwu ze strony wnioskodawczynie.

Do dnia 12.07.1993r. opisane wyżej urządzenia elektroenergetyczne stanowiły części składowe państwowego przedsiębiorstwa energetycznego, działającego ostatnio pod nazwą: Zakład (...) z siedzibą w W.. W dniu 12.07.1993r. w Kancelarii Notarialnej Notariusza T. J. w W. został sporządzony akt notarialny Rep. A Nr 2414/93, zawierający akt przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego tj. Zakładu (...) z siedzibą w W. w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa działającą pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.". Na przestrzeni kolejnych lat następowały dalsze przekształcenia organizacyjne sektora energetyki w Polsce, których elementem było zawarcie umowy przeniesienia przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55<sup>1</sup> kodeksu cywilnego, w wykonaniu uchwały w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Umowa ta została objęta aktem notarialnym sporządzonym w dniu 30.06.2007r. przed Notariuszem R. B., w jego Kancelarii Notarialnej w W., za numerem Rep. A Nr 11771/2007. W wyniku tej umowy reprezentanci spółki Zakład (...) S.A. z siedzibą w W. przenieśli na rzecz spółki (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. Przedsiębiorstwo (...) obejmujące zorganizowany zespół składników niematerialnych i materialnych przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze świadczeniem usług dystrybucji energii elektrycznej i wykonywaniem zadań operatora systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej. W dniu 06.10.2008r. Spółka (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. zmieniła nazwę na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. W dniu 31.08.2010r. doszło do połączenia, w trybie art. 492 § 1 pkt. 1 Kodeksu Spółek Handlowych, spółek dystrybucyjnych, w tym spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. i utworzenia jednej spółki (...) S.A. z siedzibą w L., która przejęła cały majątek Spółek (...), w tym cały majątek spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W..

**Sąd zważył, że** zgodnie z treścią art. 305<sup>1</sup> k.c. nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń, w ramach służebności przesyłu. Natomiast w myśl art. 305<sup>2</sup> § 2 k.c. jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu. Sąd wskazał, że niezbędną przesłanką ustanowienia służebności przesyłu jest konieczność ustanowienia takiej służebności w celu korzystania z urządzeń stanowiących własność przedsiębiorcy, a zlokalizowanych na nieruchomości wnioskodawcy. Natomiast w realiach sprawy brak jest tej niezbędnej przesłanki. Sąd uznał, że uzasadniony jest bowiem zgłoszony przez uczestniczkę postępowania zarzut zasiedzenia przez jej poprzedniczkę prawną tj. spółkę Zakład (...) S.A. w W. z dniem 18 czerwca 2007r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, obciążającej działki (...), której treść obejmuje eksploatację, dokonywanie kontroli, przeglądów konserwacji, modernizacji, remontów, usuwanie awarii lub wymianę urządzeń elektroenergetycznych na nieruchomości stanowiącej własność wnioskodawczyni - w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania elementów napowietrznych linii elektroenergetycznych. Najpóźniej w dniu 21.11.1973r. rozpoczęła się eksploatacja stacji transformatorowej oraz linii elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia, których urządzenia w postaci słupów i przewodów napowietrznych znajdują się na nieruchomości wnioskodawczyni. Od tego momentu przedsiębiorstwo energetyczne, którego częściami składowymi były opisane urządzenia elektroenergetyczne, posiadało - poprzez korzystanie z trwałych i widocznych urządzeń - nieruchomości wnioskodawczyni w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Było więc - zgodnie z treścią art. 352 § 1 k.c. - posiadaczem służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu. Zgodnie z brzmieniem art. 352 § 2 k.c. do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy. Nie wzbudzało żadnych wątpliwości zaliczenie stacji transformatorowej, słupów oraz przewodów napowietrznych do kategorii trwałych i widocznych urządzeń w rozumieniu art. 292 k.c. Nawet przy przyjęciu złej wiary po stronie poprzedników prawnych uczestniczki postępowania, należało przyjąć, że zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, nastąpiło najpóźniej w dniu 21.11.2003r. Wynikało to wprost z treści art. 172 § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. Trafne było też stanowisko uczestniczki postępowania, że do okresu posiadania przedmiotowej służebności przez spółkę Zakład (...) S.A. w W. - zgodnie z treścią art. 176 § 1 k.c. - należało zaliczyć czas posiadania przedmiotowej infrastruktury przesyłowej przez jej poprzedników prawnych tj. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w W., w tym również okres od posadowienia wspomnianych urządzeń elektroenergetycznych na nieruchomości wnioskodawczyni do wejścia w życie ustawy z dnia 31.01.1989r. o zmianie ustawy kodeks cywilny

(DZ.U. Nr 3, poz. 11). W realiach niniejszej sprawy przedsiębiorstwo państwowe reprezentujące (przed dniem 01.02.1989r.) jednolitą własność Skarbu Państwa należało uznać za poprzednika prawnego - w rozumieniu art. 176 § 1 k.c. - spółki Zakład (...) S.A. w W. Nabyte przez tą spółkę prawo służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, obciążające nieruchomości wnioskodawczyni, zostało następnie, w drodze opisanych wyżej przekształceń organizacyjnych i własnościowych w sektorze energetyki, przekazane do majątku uczestniczki postępowania tj. spółki (...) S.A. z siedzibą w L.. z powyższego wynikało, że uczestniczce przysługuje służebność gruntowa odpowiadająca treścią służebności przesyłu, uprawniająca ją do określonego korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni tj. w zakresie koniecznym do właściwego korzystania z urządzeń o których mowa w art. 49 § 1 k.c. Mając powyższe na względzie Sąd postanowił jak w sentencji; rozstrzygając o kosztach postępowania w myśl art. 520 § 2 k.p.c.

Powyższe postanowienie apelacją w całości zaskarżyła wnioskodawczyni zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów art. 176kc, art.292kc w zw. Z art. 172kci art. 305(1) kc poprzez przyjęcie, że w celu stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu do okresu posiadania urządzeń przesyłowych uczestnika należy doliczyć okres posiadania przedsiębiorstwa państwowego (...) również za okres, kiedy realizowało ono posiadanie Skarbu Państwa przed dniem 5 grudnia 1990 roku,
2. naruszenie art. 217 i 227 kpc poprzez oddalenie wniosku dowodowego z opinii biegłego,
3. naruszenie art. 232 zd. 2 kpc poprzez niepowołanie z urzędu dowodu z opinii biegłego z zakresu energetyki,
4. naruszenie art. 233 kpc poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób sprzeczny z ich treścią
5. nierozpoznanie istoty sprawy

**Wniosek apelacyjny** zawierał żądanie uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, z pozostawieniem Sądowi pierwszej instancji orzeczenia o kosztach postępowania za drugą instancję.

#### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Apelacja jest uzasadniona .

Rozstrzygnięcie Sądu I instancji o oddaleniu wniosku opierało się na uwzględnieniu zarzutu sformułowanego przez uczestnika postępowania dotyczącego nabycia przez nią służebności przesyłu we drodze zasiedzenia. W ocenie sądu II instancji zarzut ten nie może skutecznie się ostać.

Przypomnieć należy, że w latach 1950 - 1989 obowiązywała zasada tzw. jednolitego funduszu własności państwowej. Oznaczała ona, że przedsiębiorstwa państwowe nie miały w tym okresie uprawnień własnościowych do składników majątkowych będących w ich władaniu, skoro właścicielem i posiadaczem mógł być wyłącznie Skarb Państwa. Przedsiębiorstwo państwowe mogło być natomiast dzierżycielem składników majątkowych (np. instalacji energetycznych). Taką konstrukcję należało przyjąć w stosunku do uczestnika postępowania. Przedsiębiorstwo to, działające do 12 lipca 1993 r. pod nazwą Zakład (...) z siedzibą w W. nie było właścicielem i posiadaczem samoistnym składników mienia we własnym imieniu. Wykonywało władztwo za Skarb Państwa na majątku stanowiącym jego niepodzielną własność. Wprawdzie po zmianie przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny po przełomie ustrojowym w 1989 r. przekazywano przedsiębiorstwom państwowym na własność majątek, którym dotychczas wadały, to samego tylko faktu będących pochodną zmiany modelu państwa zmian legislacyjnych w przepisach m. in. kodeksu cywilnego umożliwiających uwłaszczenie majątkiem Skarbu Państwa nie można utożsamiać z automatycznym przejściem mienia Skarbu Państwa przez konkretne przedsiębiorstwo państwowe. Przeniesienie posiadania takiego mienia prócz zmiany przepisów, wymagało dla swej skuteczności dodatkowej aktywności o znaczeniu prawnym w postaci umowy, decyzji, czy też innego zdarzenia prawnego, z których by wynikało faktyczne przejście posiadania samoistnego mienia dotychczas państwowego. Dopiero takie zdarzenia mogłyby świadczyć,

że doszło do przekazania przedsiębiorstwu przedmiotowej infrastruktury w samoistne posiadanie. Uczestnik postępowania, komentowanej okoliczności nie podnosił, a co za tym idzie - nie udowodnił. W tym stanie rzeczy do posiadania przez uczestnika postępowania urządzeń przesyłowych, którego datę początkową można ustalić najwyżej od 1993 roku nie może zostać doliczony okres posiadania przez Skarb Państwa. Dodatkowo wskazać należy, iż nie nastąpił jeszcze wymagany przepisami kodeksu cywilnego / art. 172 w zw. z art.292 kc/ 30-letni upływ terminu samoistnego posiadania, liczonego od wskazanej wyżej daty, a stanowiącego przesłankę od stwierdzenia zasiedzenia. Wszystkie te względy czynią zarzut zasiedzenia bezskutecznym (por. orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie sygn. akt II CSK 10/13, Rzeczpospolita z 20.09.2013 r. na kanwie podobnego stanu faktycznego).

W konsekwencji sąd nie rozpoznał istoty sprawy, do której należało m.in. wyjaśnienie poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu geodezji przebiegu urządzeń energetycznych na gruncie wnioskodawczyni. Sąd Rejonowy nie ustalił umiejscowienia wszystkich urządzeń energetycznych, wartości ewentualnego wynagrodzenia za ustanowienie służebności. Nie przeprowadził tym samym w żadnym zakresie postępowania dowodowego, które pozwoliłyby na poczynienie kluczowych dla rozstrzygnięcia ustaleń faktycznych. W związku z tym – uznając zarzut zasiedzenia służebności za chybiony – Sąd Okręgowy uznał, że sprawa wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Dlatego uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temuż Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Sąd Rejonowy przeprowadzi postępowanie mające za przedmiot ustalenie przebiegu urządzeń objętych żądaniem wniosku, tak by można było służebność ich dotyczącą ujawnić w księdze wieczystej, ustali wartość wynagrodzenia za ustanowienie służebności – mając na uwadze zarysowaną już inicjatywę dowodową stron obejmującą dowody z opinii biegłych. Strony są reprezentowane przez zawodowych pełnomocników – od nich dlatego w pierwszym rzędzie (art. 3 k.p.c.) Sąd I Instancji będzie egzekwował realizację obowiązków dowodowych w powyższym zakresie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na mocy art. 386§4 k.p.c., art. 108§2 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.